

Asia: VN/13118/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunto säästöjen toteuttamistavoista

Pirkanmaan hyvinvointialue ei pidä säästöjen toteuttamistapoja tosiasiallisesti säästöjä hyvinvointialueelle tuovana. Päinvastoin, säästöt aiheuttavat lisäkustannuksia, kun kotoutumiskustannusten korvaukset jäävät tuloina saamatta ja tosiasiallisesti sosiaalihuoltolain ja toimeentulotukilain mukaisesti palveluja tuotetaan tälle väestöryhmälle.

Lausunto laskennalliseen korvaukseen kohdistuvasta leikkauksesta (ml ns. korvausasetus)

Pirkanmaan hyvinvointialue ei kannata kotoutumiskorvausten leikkauksia niiden ollessa hyvinvointialueen kustannuksia nostattavia. Säästö laskennallisten korvausten osaksi jyvitettyihin tulkkauskustannuksiin ei tule poistamaan tai vähentämään asiakkaiden palvelutarpeita ja oikeuksia hyvinvointialueiden palveluihin. Hyvinvointialueelle maksetaan tällä hetkellä laskennallista korvausta vuodessa alle 7-vuotiaasta 342 € ja 7-vuotta täyttäneestä 345 €. Jatkossa laskennalliseen korvaukseen sisältyy myös korvaus tulkitsemisesta. Jatkossa maksettaisiin alle 7-vuotiaasta 948 € ja 7-vuotta täyttäneestä 1097 € vuodessa. Nämä summat sisältävät korvauksen tulkitsemisesta eikä tulkkauskuluja korvata enää toteutuneiden kustannusten mukaisesti. Tulkkausta käytetään nykyisestäkin lainsäädännöstä huolimatta nyt jo liian vähän. Jos tulkkauksesta tingitään entisestään taluspaineiden vuoksi, tulevat kustannukset vain kasvamaan. Asiakkaiden ja potilaiden tarvitsemat oikea-aikaiset palvelut vaarantuvat, samoin kuin potilas- ja asiakasturvallisuus sekä työntekijöiden oikeusturva. Tulkki-kustannuksiin kohdistuva säästö ei ole hyvinvointialueen näkökulmasta kannatettava, koska tulkin käyttö on kustannustehokkaampaa ja tehostaa palveluiden käyttöä. Laskennalliset korvaukset eivät myöskään huomioi esimerkiksi raskaana olevien neuvolapalvelujen käyttöä, vaikka äitiysneuvolat ovat keskeinen neuvonta ja ohjauspaikka maahanmuuttajaperheille, yksi ensimmäisistä kontaktipaikoista palvelujärjestelmään.

Budjettiriihen pöytäkirjamerkintä koskien norminpurun toteuttamista siten, ettei se heikennä kuntien kielikoulutusta, varhaiskasvatuksen tai opetuksen palveluita tai työllisyyttä edistäviä palveluita on kannatettava. Epäselvää kuitenkin on, miten heikennyksiltä vältytään etenkin niissä kunnissa, joissa laskennallista rahoitusta on jaettu eri palvelujen kesken. Jos kunnat tekevät

heikennyksiä kyseisiin palveluihin, lisää se todennäköisesti sosiaalipalveluiden piiriin hakeutumista. Hyvinvointialueen edustajat ovat huolissaan myös hallituksen esityksessä mainituista uhkista, jotka saattavat realisoitua kuntien saaman laskennallisen rahoituksen vähenemisen myötä; kansainvälistä suojelua saaneiden ja tilapäistä suojelua saaneiden muutto kasvukeskuksiin saattaa kiihtyä ja nopeutua ja alueellisten tai kuntakohtaisten erot maahan muuttaneiden vastaanotossa ja palveluissa saattavat kasvaa. Alkuvaiheen ennaltaehkäisevään työhön on panostettava ja siitä säästämällä voi olla yhteiskuntarauhan heikkenemiseen liittyviä seurauksia.

Hallituksen esityksessä lisäksi ehdotetaan, että kotoutumisen edistämisestä annetun lain toimeentulotuesta aiheutuneiden kustannusten korvausaikaa lyhennettäisi kolmesta vuodesta yhteen vuoteen. Hyvinvointialue ei kannata ehdotettua leikkausta. Toimeentulotuen korvausajan lyhentäminen sekä laskennallisen korvaukseen kohdistuvat heikennykset vaikuttavat negatiivisesti hyvinvointialueiden talouteen. Hyvinvointialueella ei ole kovin paljon keinoja vaikuttaa toimeentulotukiriippuvuuteen, kun taustalla on rakenteellinen ongelma liittyen maahanmuuttajien työllistymismahdollisuuksiin. Kunnille ehdotettu rahoituksen leikkaus ei tue maahanmuuttajien alkuvaiheen kotoutumista ja työllistymismahdollisuuksia esimerkiksi suomen kielen tehokkaan koulutuksen avulla. Hyvinvointialueet kamppailevat säästöpainneiden kanssa, joten esitetyt muutokset heikentävät niiden taloutta entisestään.

Lausunto kumottaviksi esitetyistä pykälistä (normin purku)

Pirkanmaan hyvinvointialue näkee riskinä, että kunnan velvollisuuden laatia kotoutumisohjelmasta asiakirja (§13) ja kunnan maahanmuuton ja kotoutumisen edistämisen yhteistyöryhmän (§48) kumoaminen vähentää mahdollisesti kotoutumisen kysymysten huomioon ottamista kunnan eri palvelusektoreilla ja vähentää yhdyspintatyön tekemistä eri toimijoiden välillä. Yhteinen suunnittelu ja kehittäminen vähenevät, mikä saattaa johtaa päällekkäisen työn tekemiseen.

Monialaisen (yksilöllisen) osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin (§15), monialaisen (yksilöllisen) kotoutumissuunnitelman (§17) sekä perheen kotoutumissuunnitelman (§21) velvoittavuuksien kumoaminen ei tuo säästöä hyvinvointialueelle. Mikäli kunta arvioi tai tekee suunnitelman, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen arviointi ja palveluiden tarjonta tapahtuu kuten muidenkin väestöryhmien osalta sosiaalihuoltolain ja terveydenhuoltolain perusteella. Riskinä on osallisuudesta syrjäytyminen erityisesti luku- ja kirjoitustaidottomilla henkilöillä, vanhuksilla ja monilapsisten perheiden kotiäideillä. Heidän palvelutarpeensa arviointiin ja tarjottaviin palveluihin tulee jatkossakin satsata. On myös huomioitava, että Suomi vastaanottaa erityisen haavoittuvassa asemassa olevia kiintiöpakolaisia ja muutoinkin myöntää kansainvälistä suojelua pääosin haavoittuvassa asemassa oleville henkilöille, jotka ovat usein jääneet vaille tarvitsemiaan palveluja lähtömaissa sekä kolmansissa maissa ennen oleskeluluvan saamista Suomesta. Näillä henkilöillä on usein paljon sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarvetta.

Lausunto kevennettävistä tehtävistä (normin purku)

Pykälästä 49 § poistettava teksti “Hyvinvointialueen on suunnittelussaan asetettava maahanmuuttajien hyvinvointia, terveyttä ja osallisuutta edistävät tavoitteet ja niitä tukevat toimenpiteet ja vastuutahot” voi vähentää hyvinvointialueen sisällä tehtävää palvelulinjat ylittävää yhteistyötä ja johtamaan päällekkäisen työn tekemiseen.

Lähteenmäki Riikka

Pirkanmaan hyvinvointialue - sosiaali- ja terveystoimintajohtaja Taru Kuosmanen